

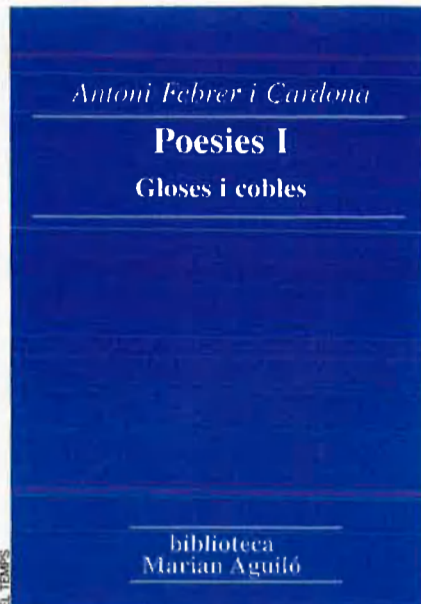
Jaume Mateu (esquerra), president, i Tomeu Martí, vicepresident i coordinador de l'Obra Cultural Balear.

mis Ciutat de Palma de literatura. És a dir, allà on el català havia avançat, el fan retrocedir. Martí dona un altre exemple: a l'Ajuntament de Calvià el PP aconseguí majoria absoluta el 2003 i el pressupost de normalització ha baixat de 30.000 euros anuals a 5.000. Per altra banda, a Menorca i a l'interior de Mallorca, on el català és socialment més present, el discurs conservador és una mena de deixar fer, no fer res en contra del català perquè molts militants seus no ho entendrien, però tampoc no fan res a favor. El resultat, sentència Mateu, "és que el català retrocedeix globalment a les Balears i a cada illa en concret".

Per tot això l'OCB està disposada a arriscar molt amb vista a les eleccions autonòmiques del 2007. Martí és clar en aquest tema: "Nosaltres no analit-

zem la cita electoral en clau esquerradreta, ho fem en clau transversal: apel·lem a tots els partits que senten la identitat de llengua, cultura i país perquè afrontin la cita electoral pensant més en el país que no en qüestions internes; nosaltres arriscarem al màxim, tot el que puguem, però són els partits els que al capdavant tindran la major part de responsabilitat." Mateu resumeix la situació en poques paraules: "L'Obra farà el que faci falta, dins de les possibilitats que tenim, per aconseguir que l'any vinent es capgiri la tendència que el govern Matas inicià el 2003, perquè, del contrari, la regressió per a la cultura i la llengua del país serà infinitament superior a la que patim ara".

Miquel Payeras

acostament del gramàtic, lexicògraf, traductor i poeta menorquí Antoni Febrer i Cardona (Maó, 1761-1841) a la poesia popular i tradicional, reflectit en el volum de *Poesies I: Gloses i cobles*, que acaben d'editar, conjuntament, l'Institut Menorquí d'Estudis i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, representa, per a la presidenta del consell científic de l'IME, Josefina Salord, el triomf d'un projecte, el febrerià, de normalitat cultural. L'obra s'insereix dins la tradició literària menorquina, el primer glossador reconegut de la qual és el mestre del segle XVIII Josep Vivó, i el primer recopilador de goigs, el clergue Josep Sancho, dins una memòria manuscrita sobre la seva parròquia.

El volum ha estat presentat recentment a l'Institut d'Estudis Catalans i forma part de la publicació de l'obra completa de l'autor. Per a la filòloga Josefina Salord, aquest acostament ha de ser avaluat, necessàriament, en el context d'una societat, la menorquina, que ha gaudit, des de la creació de la tragèdia *Lucrecia*, de Joan Ramis, el 1769, d'una cultura completa per a tots els estrats socials, dels burgesos i nobles als populars, sense solució de continuïtat. Des d'aquesta perspectiva, el diàleg que Antoni Febrer i Cardona estableix amb la poesia popular i tradicional defuig tot reducte tancat, "per situar-se al mateix nivell que el que podia mantenir amb els clàssics llatins i amb els autors francesos".

Un exercici de normalitat cultural

L'Institut Menorquí d'Estudis i Publicacions de l'Abadia de Montserrat editen 'Poesies I. Gloses i cobles', d'Antoni Febrer i Cardona.

Com ha destacat Josefina Salord, l'Antoni Febrer i Cardona que s'enfronta amb les gloses i les cobles, entre 1801 i 1815, és el mateix que treballa en el *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí*; el que va estructurar, des dels paràmetres del raci onalisme francès, un model de llengua modern amb la redacció d'una primera gramàtica catalana, amb el títol *Principis generals de la llengua menorquina o modo fàcil d'aprendre a llegir, parlar i escriure aquesta llengua* (1804); el que va traduir del francès l'oratori de Joseph Haydn, *La creació del món* (1807), i, encara, el que va incorporar obres destacades dels clàssics llatins com Ciceró (1807), Virgili (1808) i Fedre (1808), amb clara voluntat pedagògica.

Al llibre, pel que fa a les gloses, s'hi troben dues peces amb una autoria ex-

terna reconeguda –les *Gloses sobre los abusos de la moda i del porte del temps present*, del mestre teixidor Gaspar Cardona (Maó, 1748-1826), datades del 1801, i el *Glosat sobre les principals festes de l'any exceptant les qui són movibles, compost per un cego*, del 1815– al costat de la *Paràbola del fill pròdig* (1803), deguda al mateix Antoni Febrer i Cardona. Si en les dues primeres batega el vessant més tradicional –misogin, en el primer cas, i devocional i referit al calendari de les celebracions festives, en el segon–, és en la de pròpia creació, la *Paràbola del fill pròdig*, en la qual ofereix una alternativa personal, bíblica, de triomf de l'amor i de l'alegria, un cop vençut l'error, com s'ha ocupat d'assenyalar la fi lògica i estudiosa de la seva obra Josefina Salord.

Quant a les cobles o els goigs, el volum ofereix una *Recopilació de les cobles que es cantaven antigament en les festes d'alguns sants advocats*, sense datar, feta a partir de la voluntat de compilar vint-i-dos goigs antics, mentre que la *Recopilació de diferents poesies menorquines i principalment de les cobles que es cantaven en les festes d'alguns sants advocats* és el resultat d'un procés creador i adaptador, de composició pròpia, com el mateix autor assenyala a l'índex final. Contrasta,

efectivament, l'exemplaritat dels goigs antics amb l'espiritualitat dels nous: "Febrer proposa uns textos que puguin ser útils per a la reflexió espiritual, de la mateixa manera que també, en altres àmbits de la seva obra, degué perseguir la mateixa 'utilitat' fomentant la reflexió lingüística o literària: són els goigs d'un cristià, però d'un cristià il·lustrat."

Josefina Salord, una de les persones que més de prop ha estudiat l'obra de Febrer i Cardona, ressalta l'aportació d'aquest volum al coneixement de la literatura catalana anterior a la Renaixença. Dins el nou marc d'estudis i d'edicions, assenyala, hi troben el seu encaix més coherent, "tant perquè qüestionen les sovint falses barreres entre la literatura 'popular' i la 'cultura' com perquè situen Antoni Febrer i Cardona dins la gran nòmina de poetes 'cultes' d'arreu dels Països Catalans que compartiren, d'acord amb l'estètica il·lustrada, la recreació popular més devocional o més desmitificadora".

Poesies I. Gloses i cobles s'afegeix als esforços que s'han fet des de diferents cantons per fer possible l'edició de l'obra completa de l'humanista il·lustrat menorquí i, més en concret, dels cinc volums fins ara en circulació. Testimoni privilegiat de l'efervescència cultural menorquina durant les darreres dècades del segle XVIII i les primeres del segle XIX, Febrer i Cardona, considerat per algun estudiós com el gramàtic de la llengua catalana més significatiu abans de Pompeu Fabra, va ser un dels màxims representants de l'anomenat grup il·lustrat menorquí.

Carles Marquès